

УДК 340.6

Левченко Є. – ст. гр. БМ – 11

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

КОНЦЕПЦІЯ САМОПІЗНАННЯ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Науковий керівник: асистент Габрусєва Н.В.

Григорій Сковорода (1722-1794рр.) – основоположник української класичної філософії, мандрівний мислитель – поет. Він один з тих небагатьох людей, який жив так як вчив. Недаремно його називають українським Сократом. Сковорода створив власну філософську систему, специфічний стиль і форму філософського мислення. Йому властиве органічне поєднання художнього і раціонально-абстрактного світоспоглядання. Наслідком цього є універсальний алегоризм (іносказання) та глибина пізнання дійсності, де предмети і явища осмислюються в сукупності властивостей, не в цілісності, а лише як символи, знаки. Філософія за Г. Сковородою – це саме життя. Філософствувати – значить перебувати на самоті з собою, вчитися розуміти себе.

Реальність Г. Сковорода розуміє не як моністичне (ідеальне чи матеріальне) буття, а як гармонійну взаємодію трьох світів: макрокосмосу, мікркосмосу та символічного світу. Макрокосмос – великий світ. Він складається з численних світів як віночок з віночків, першоосновою його є чотири елементи – вогонь, повітря, вода і земля. Макрокосм він поділяв на старий світ, бо його всі знають і новий світ, що відкривається лише тим, хто за видимим бачить невидиме. Тому новий світ він тлумачить як вічний, незмінний, а старий світ – як мінливий, рухливий. Питанням Макрокосмосу Г. Сковорода приділяв не багато уваги – рівно стільки, скільки потрібно для розуміння малого світу. Сутність мікркосмосу (світу людини), Сковорода розкриває, виходячи з концепції двонатурності світу. У людині як і у всьому існуючому є видиме і невидиме, тілесне і духовне, тлінне і вічне, зовнішнє і внутрішнє.

Принцип – пізнай себе – проходить через усі філософські твори. Він постійно повторює: пробач самого себе, слухай себе, поглянь у себе самого. Приоритет у цій сфері, звичайно, належить Сократу, але новим у Сковороди є те, що він не просто стверджує думку про необхідність пізнання природи людини, а звертає увагу на пізнання природи людської душі з урахуванням факторів її формування – віри, надії, любові.

Сковорода йде далі і розглядає віру і любов не тільки як основу, базу душі, а й як органічний прояв духовності людини. Причиною прояву духовності є природні прагнення, надії, сподівання. Сум, нудьга, туга, страх - це антиподи любові та віри. Їх дія на людину протилежна - гнітюча, вбивча. Вона позбавляє людину її мрій, сподівань, веде до втрати віри. Тому Г. Сковорода наполягає на тому, що запорука здоров'я душі – її радість і щастя.

У духовному самопізнанні Сковорода вбачав ключ до розкриття таємниць буття світу і самої людини. Якщо хочеш виміряти небо, землю і моря – повинен спочатку виміряти себе. Процес самопізнання, спрямований на досягнення невидимої природи в людині він розглядав як Богопізнання. Істинна людина і вічність, Бог і Христос – суть те саме, стверджував Сковорода. Допомогає людині пізнати в собі Бога Біблія, як самостійна реальність. Біблія на думку Сковороди – це аптека набута Божою премудрістю для лікування душевного світу, не виліковного жодними земними ліками.

Принцип двонатурності світу і ідея трьох світів Сковороди підпорядковані основному об'єкту його філософії – духовному світу людини, самопізнанню, проблемі щасливого буття.